

Förslag

1980/81: 19

Riksgäldsfullmäktiges förslag till lag med instruktion för riksgäldskontoret

1981-03-12

Till riksdagen

Härmed får riksgäldsfullmäktige överlämna ett betänkande med förslag till lag med instruktion för riksgäldskontoret, som utarbetats av en av fullmäktige tillsatt särskild kommitté. Fullmäktige, som i allt väsentligt ansluter sig till kommitténs förslag och motiveringar, vill framhålla att förslaget inte innebär några förändringar i sak av riksgäldskontorets verksamhet och uppgifter i förhållande till den nu gällande lagstiftningen.

Med åberopande av det anförda får fullmäktige hemställa att riksdagen antar förslaget.

I detta ärendes behandling har deltagit fullmäktiges ordförande samt Erik Adamsson, Tage Magnusson, Valter Kristenson, Paul Jansson, Tage Sundkvist och Karin Ahrlund ävensom riksgäldsdirektören.

På fullmäktiges vägnar:

LARS LINDMARK

Ingmar Jansson

Bil. Förhandlingsprotokoll

1981-03-05

Till riksgäldsfullmäktige

Riksgäldsfullmäktige beslöt den 31 maj 1979 att tillsätta en särskild kommitté med uppdrag att främst mot bakgrund av den nya organisation för riksgäldskontoret som riksdagen beslutade om våren 1979 (Förs. 1978/79: 17, FiU 1978/79: 39) verkställa en översyn av de lagregler som gäller fullmäktiges och kontorets verksamhet.

Till ledamöter i kommittén förordnades samtidigt riksgäldsdirektören Lars Kalderén, tillika ordförande, riksgäldsfullmäktiges vice ordförande Holger Bergqvist, riksgäldsfullmäktigen Erik Adamsson och riksgäldssekreteraren Ingmar Jansson. Ledamoten Bergqvist avled den 1 mars 1981.

Att som experter biträda kommittén förordnades hovrättsrådet Robert Söderblom, konstitutionsutskottet och departementsrådet Lars Persson, ekonomidepartementet. Till sekreterare åt kommittén utsågs förste byråsekreteraren Birgitta Lindå, riksgäldskontoret.

Kommittén, som antagit namnet reglementskommittén, får härmed avlämna betänkande med förslag till ny lag med instruktion för riksgäldskontoret.

Kommitténs betänkande är enhälligt. Experterna har i allt väsentligt biträtt förslaget.

LARS KALDERÉN

Birgitta Lindå

Författningsförslag

Förslag till

Lag med instruktion för riksgäldskontoret

Riksdagen föreskriver följande

Inledande bestämmelse

1 § Riksgäldskontoret är den myndighet som avses i 9 kap. 10 § andra stycket regeringsformen.

Riksgäldskontoret förvaltas av sju fullmäktige som väljs av riksdagen. Fullmäktige svarar för sin verksamhet endast inför riksdagen.

Uppgifter

2 § Riksgäldskontoret bemyndigas att, på de villkor kontoret bestämmer, taga upp och förvalta lån till staten som ett led i den ekonomiska politiken. Kontoret har vidare till uppgift att i enlighet med riksdagens beslut ställa krediter till förfogande för statlig och annan verksamhet samt ikläda staten garantier. Kontoret har även att utföra övriga uppdrag och åligganden som riksgäldskontoret får av riksdagen eller av regeringen med riksdagens medgivande.

3 § Riksgäldskontorets kontanta tillgångar skall, i den mån de inte behöver användas för utbetalningar, insättas på konto i riksbanken eller hos postgirot eller utlånas på den svenska kreditmarknaden i form av dagslån eller krediter på högst två månader.

4 § Överskott på statsverkets checkräkning i riksbanken skall överföras till riksgäldskontorets checkräkning i riksbanken.

Uppstår underskott på statsverkets checkräkning åligger det riksgäldskontoret att täcka detta.

5 § Det åligger riksgäldskontoret att utbetala de anslag, som anvisas på statsbudgeten avseende riksdagen och dess verk samt kostnader för statskulden och sådana övriga anslag på statsbudgeten, som enligt särskilda beslut av riksdagen skall disponeras av riksgäldskontoret. Kontoret får i mån av behov lyfta nämnda anslag genom uttag från statsverkets checkräkning i riksbanken.

6 § Uppkommer under riksgäldskontorets verksamhet anledning att väcka fråga om författningsändring eller annan åtgärd från statens sida, får fullmäktige göra framställning i ämnet såväl till riksdagen som till regeringen.

7 § Fullmäktige svarar för att intern revision av riksgäldskontoret utövas. Vidare skall fullmäktige se till att intern revision av riksdagsförvaltningen i övrigt äger rum i enlighet med de bestämmelser (RFS 1968: 8) om revision av riksdagsförvaltningen som riksdagen har meddelat.

8 § Varje år före utgången av januari skall fullmäktige till riksdagen avge berättelse över sin verksamhet under det senaste kalenderåret.

Eftergift av fordringar, m. m.

9 § Efter prövning i varje särskilt fall får riksgäldskontoret avskriva fordringar samt — intill ett högsta belopp i varje särskilt fall av 50 000 kronor — bevilja gäldenärer ackord eller eftergift på deras skuld eller biträda överenskommelse mellan gäldenär och hans fordringsägare om betalning av gäld. I övrigt får beslut av angivna slag inte fattas utan riksdagens särskilda medgivande.

10 § Om inte särskilda skäl talar däremot får riksgäldskontoret medge inlösen av obligationer och räntekuponger samt utbetalning av vinster på premieobligationslån. oaktat betalningsrätten förfallit på grund av pre-skription.

Organisation

11 § Riksgäldsfullmäktige väljs för riksdagens valperiod. Statsråd får ej vara fullmäktig. Riksdagen väljer en av fullmäktige att vara ordförande. Fullmäktige väljer inom sig en vice ordförande.

12 § Fullmäktige utser för en tid av högst sex år en riksgäldsdirektör att vara chef för riksgäldskontoret och en vice riksgäldsdirektör att vara dennes ersättare.

När både riksgäldsdirektören och vice riksgäldsdirektören har förhinder fullgörs riksgäldsdirektörens åligganden av en tillfällig ersättare som riksgäldsdirektören utser.

13 § För beredning och rådgivning skall inom riksgäldskontoret finnas ett arbetsutskott bestående av fullmäktiges ordförande, riksgäldsdirektören och en tredje ledamot, som fullmäktige utser inom sig.

14 § Riksgäldsdirektören leder under fullmäktige riksgäldskontorets verksamhet.

Inom riksgäldskontoret finns en upplåningsenhet, en ekonomienhet, en garanti- och rättsenhet, en administrationsenhet samt en revisionsenhet. Ärendenas fördelning mellan enheterna skall framgå av en av fullmäktige fastställd arbetsordning.

15 § Hos riksgäldskontoret finns personal enligt särskilda föreskrifter eller andra beslut som riksdagen eller fullmäktige meddelar.

Riksgäldskontoret får därutöver, i enlighet med fullmäktiges bestämmande, anlita utomstående för särskilda uppdrag.

Ärendenas handläggning

16 § Av fullmäktige avgörs

1. viktigare författningsfrågor;
2. viktigare frågor om riksgäldskontorets organisation och arbetsformer;
3. frågor om upptagande av lån mot obligationer eller andra förbindelser;

4. frågor om utfärdande av statlig garanti eller lämnande av annat statligt stöd som enligt riksdagens beslut skall prövas av riksgäldskontoret;
5. frågor om villkor för rörliga krediter;
6. anslagsfrågor och andra frågor av större ekonomisk betydelse;
7. fråga om inrättande av tjänst samt om tillsättande av tjänst i lägst lönegrad F 13;
8. frågor om skiljande från tjänst eller uppdrag eller om disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning eller läkarundersökning;
9. övriga frågor som enligt denna lag skall avgöras av fullmäktige;
10. andra frågor som fullmäktige finner vara av större vikt eller som riksgäldsdirektören hänskjuter till fullmäktige.

Fullmäktige får i den utsträckning förhållandena påfordrar överlåta till riksgäldsdirektören rätten att besluta i ärenden som anges i första stycket 3, 4 och 5. Rätten för riksgäldsdirektören att besluta i dessa ärenden får, i den utsträckning fullmäktige medger, av riksgäldsdirektören överlåtas till annan tjänsteman. Sådana bemyndiganden för riksgäldsdirektören skall framgå av en av fullmäktige fastställd arbetsordning eller genom ett särskilt fullmäktiges beslut. Fullmäktige kan bestämma att beslut som fattas med stöd av fullmäktiges bemyndiganden skall anmälas för fullmäktige.

Ärenden som inte skall avgöras av fullmäktige avgörs av riksgäldsdirektören ensam. I den mån sådana ärenden inte är av det slag att de behöver prövas av riksgäldsdirektören får de avgöras av annan tjänsteman i den omfattning som framgår av arbetsordningen eller särskilda beslut.

17 § Fullmäktige är beslutsföra när minst fem ledamöter är närvarande. Som fullmäktiges beslut gäller den mening som de flesta enar sig om eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

18 § Riksgäldsdirektören skall närvara vid fullmäktiges sammanträden och får deltaga i förhandlingarna, även om han inte är fullmäktig. Han skall låta anteckna skiljaktig mening till protokollet.

Ärendena föredras av riksgäldsdirektören eller av annan tjänsteman som riksgäldsdirektören utser.

Övriga bestämmelser

19 § Fullmäktige i riksgäldskontoret kan sammanträda med fullmäktige i riksbanken i frågor av gemensamt intresse. Vid dessa sammanträden krävs för beslut att minst fem av fullmäktige i vardera verket är närvarande. Omröstning skall därvid verkställas efter huvudtalet.

20 § Fullmäktige kan föreskriva eller för särskilt fall besluta att endast den som är svensk medborgare får inneha eller utöva tjänst inom riksgäldskontoret.

21 § Av stadgan (RFS 1978: 7) om vissa medbestämmandeformer inom riksdagen och dess myndigheter följer att riksgäldskontorets befogenhet att besluta kan vara begränsad i vissa hänseenden.

22 § Beträffande arvoden till fullmäktig och suppleant finns föreskrifter i arvodesstadgan (RFS 1979: 1) för riksdagen och dess organ.

23 § För resor som fullmäktig företar för riksgäldskontorets räkning har han rätt till resekostnadsersättning, traktamente och annan ersättning enligt allmänna resereglementet eller, när det är fråga om utrikes resa, enligt utlandsresereglementet. Fullmäktig skall hänföras till reseklass A.

Fullmäktig som är ledamot av riksdagen har inte rätt till traktamente för deltagande i sammankomst i Stockholm med fullmäktige eller för annan förrättning eller annat uppdrag där för riksgäldskontorets räkning under tid då riksmöte pågår.

Vad som stadgas i denna paragraf skall även äga tillämpning på suppleant.

Besvär

24 § Om besvär över beslut inom riksgäldskontoret föreskrivs i besvärstadgan (RFS 1970: 3) för riksdagen och dess verk.

Ansvarsbestämmelse

25 § Fullmäktig som riksdagen vägrar ansvarsfrihet är därmed skild från sitt uppdrag.

Åtal mot fullmäktig för brott, begånget i utövningen av uppdraget, får beslutas endast av finansutskottet.

Vad som sägs i andra stycket om fullmäktig gäller även riksgäldsdirektören om han ej är fullmäktig.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

Genom lagen upphävs dels lagen (SFS 1974: 568, RFS 1975: 7) om riksgäldskontoret och dels lagen (RFS 1975: 8) med reglemente för riksgäldskontoret, senaste lydelse RFS 1979: 11.

1 Utredningsuppdraget

1.1 Inledning

Riksgäldskontoret är en mycket gammal institution i det svenska samhället. I slutet av 1700-talet, i samband med att riksdagen åtog sig ansvaret för den dåvarande statsskulden, inrättades riksgäldskontoret som ett riksdagens organ med uppgift att förvalta statsskulden. Riksgäldskontoret har alltsedan dess varit ett organ under riksdagen och dess huvuduppgifter är i dag att svara för den statliga upplåningen samt att förvalta statsskulden. Ställningen som ett riksdagens – parlamentets – organ torde vara ett unikt förhållande i världen. Ansvaret för verksamheten ligger sålunda på ett antal fullmäktige som väljs av riksdagen. Som känt har riksgäldskontorets huvuduppgift dvs. upplåningsverksamheten kraftigt expanderat under senare år till följd av det stora kraftigt växande statliga budgetunderskottet och innefattar även en betydande utlandsupplåning. En annan viktig uppgift för riksgäldskontoret är att ikläda staten garanti för lån till varv,

rederier och vissa bolag m. m. Denna verksamhet har också ökat kraftigt under 1970-talet. Riksgäldskontoret har även en rad andra uppgifter och verksamhetsgrenar (se förenämnda Förs. 1978/79: 17 s. 17–26).

Riksgäldskontorets huvuduppgift att förvalta statsskulden och som ett viktigt led i denna verksamhet handha statens upplåning är förankrad i regeringsformen (RF). I kapitlet om finansmakten – RF 9: 10 – föreskrivs sålunda att regeringen inte utan riksdagens bemyndigande får ta upp lån eller i övrigt ikläda staten ekonomisk förpliktelse. Vidare sägs att under riksdagen skall finnas en myndighet med uppgift att i enlighet med riksdagens bemyndigande ta upp och förvalta lån till staten samt att närmare bestämmelser härom meddelas i lag.

Med stöd av nämnda grundlagsstadgande har antagits lagen (1974: 568) om riksgäldskontoret (LRGK) (se även RFS 1975: 7). I denna lag föreskrivs att de uppgifter som avses i 9 kap. 10 § RF skall ombesörjas under riksdagen av riksgäldskontoret. Vidare stadgas att riksgäldskontoret förvaltas av sju fullmäktige som väljs av riksdagen för en tidsperiod som i stort sammanfaller med riksdagens valperiod. Riksdagen väljer även en av fullmäktige att vara ordförande. Det bör tilläggas att i riksdagsordningen (RO) i kapitlet om val inom riksdagen i tilläggsbestämmelsen 7.1.1 föreskrivs att kammaren utöver de val som kammaren förrättar enligt RF och RO bl. a. skall företa val till riksgäldsfullmäktige. Härav följer också att för de ordinarie riksgäldsfullmäktige skall finnas suppleanter. Enligt 4.6.2 RO ankommer det på finansutskottet att bl. a. bereda ärenden om riksgäldskontoret.

För riksgäldskontorets verksamhet har sedan länge funnits särskilda reglementen. I den nu gällande lagen (RFS 1975: 8) med reglemente för riksgäldskontoret (REGL) finns vissa bestämmelser angående kontorets nyss angivna uppgifter. Det nuvarande reglementets innehåll grundar sig bl. a. på en översyn som fullmäktige gjorde 1974 i anslutning till den totala författningsreformen som i princip trädde i kraft den 1 januari 1975 samt de ändringar som vidtogs i samband med riksgäldskontorets omorganisation 1979. I sammanhanget bör hänvisas till finansutskottets betänkanden FiU 1974: 41 och 1978/79: 39 vari då föreslagna reglementsändringar redovisades.

1.2 Direktiven m. m.

I fullmäktiges skrivelse till riksdagen den 1 mars 1979 angående riksgäldskontorets organisation m. m. (Förs. 1978/79: 17) anmälde fullmäktige att fullmäktige hade för avsikt att låta verkställa en fullständig översyn av REGL. I sitt av riksdagen godkända betänkande med anledning av den föreslagna omorganisationen anförde även finansutskottet (FiU 1978/79: 39) att en sådan översyn var önskvärd. REGL har som nämnts varit föremål för ett flertal omarbetningar, de senaste i anslutning till 1974 års

grundlagsreform och i samband med riksgäldskontorets omorganisation 1979. I skrivelsen framhöll fullmäktige att REGL var i behov av en genomgripande revision både sakligt och språkligt. Motsvarande synpunkter återges i kommitténs direktiv, där det vidare sägs att kommittén bör överväga om den nuvarande fördelningen av bestämmelser mellan REGL och den nyssnämnda LRGK är den formellt och sakligt riktiga.

Enligt direktiven skall kommittén även ta upp frågan om nuvarande besvärsordning vad gäller beslut i ärenden om statligt stöd till varv och rederier.

2 Allmän motivering

Till en början bör framhållas att kommittén vid sin översyn av REGL inte sett som sin uppgift att föreslå någon ändring beträffande riksgäldskontorets nuvarande ställning och uppgifter. Vid en genomgång av de regler som f. n. gäller för riksgäldsfullmäktiges och riksgäldskontorets verksamhet har kommittén funnit att ett betydande antal bestämmelser i främst REGL antingen saknar aktualitet eller mindre väl återspeglar de uppgifter som i dag fullgörs av kontoret. Som närmare framgår av specialmotiveringen föreslår kommittén att en rad bestämmelser i det nuvarande REGL helt utmönstras medan vissa andra bestämmelser åter ändras eller överförs till arbetsordningen för riksgäldskontoret. Vidare har kommittén kommit till den slutsatsen att REGL och LRGK med fördel kan sammanföras till en enda författning av lagkaraktär. Några helt nya bestämmelser har ansetts böra ingå i den nya lagen.

En utgångspunkt för kommittén har varit att de grundläggande reglerna för fullmäktiges och kontorets verksamhet lämpligen kan ges i form av en instruktion för riksgäldskontoret i likhet med de instruktioner som finns för centrala ämbetsverk m. m. inom statsförvaltningen. För detta ändamål har kommittén haft som förebild en av statsrådsberedningen utarbetad s. k. modellinstruktion för statliga myndigheter. Kommitténs förslag till instruktion för riksgäldskontoret har därför en från REGL avvikande disposition. De bestämmelser som överförts från REGL till instruktionsförslaget har vidare moderniserats språkligt där det ansetts behövt.

I detta sammanhang vill kommittén allmänt beröra några huvudfrågor vad gäller dess förslag till lag med instruktion för riksgäldskontoret (INSTR). Den första gäller verksamhetens art och innehåll. I det nuvarande REGL preciseras i 1 § riksgäldskontorets uppgifter på följande sätt.

”Riksgäldskontoret har till föremål:

a) att i enlighet med riksdagens bemyndigande taga upp och förvalta lån till staten;

b) att verkställa alla de utbetalningar, som av riksdagen blivit å detta verk anvisade;

c) att mottaga, förvalta och redovisa alla härtill anslagna tillgångar och inkomster samt hålla uppkommande till riksgäldskontoret levererade överskott och behållningar riksdagen tillhanda;

d) att, i saknad av annan tillgång för bestridande av beviljade och å riksgäldskontoret anvisade utgifter, upplåna därtill oundgängligen erforderliga medel; samt

e) att utföra alla uppdrag och åligganden, som riksgäldskontoret för övrigt av riksdagen erhållit."

Som inledningsvis framgått utgörs de nu aktuella huvuduppgifterna för riksgäldskontoret i korthet av att dels låna upp pengar i Sverige eller utomlands för att täcka underskottet i statsbudgeten resp. att motverka utströmning av valutor, dels att för statens räkning ingå garanti för lån, bl. a. till de svenska varven. De två funktionerna skiljer sig åt i väsentliga hänseenden, men i båda fallen leder riksgäldskontorets handlande till att statens faktiska eller potentiella skuldbörda påverkas.

Riksgäldskontorets upplåningsverksamhet anges närmare i 23 och 25 §§ i nuvarande REGL, där det bl. a. sägs att lån upptas för utbetalning av medel som anvisats på kapitalbudgeten, för kassaförstärkning åt statsverket, för finansiering av driftbudgeten eller andra utgifter som har beslutats av riksdagen, för tillhandahållande av rörliga krediter åt vissa statliga myndigheter m. fl., för amortering och konvertering av statslån samt för infriande av statliga garantiförbindelser.

De viktigaste låneformerna är obligationer, statsskuldförbindelser, skattkammarväxlar och s. k. dagslån hos bankväsendet.

Enligt kommittén bör i en inledande lagbestämmelse i instruktionen slås fast att riksgäldskontoret är den myndighet under riksdagen som enligt 9 kap. 10 § andra stycket RF har att ta upp och förvalta lån till staten. Där bör också anges att kontoret förvaltas av sju fullmäktige som väljs av riksdagen och att fullmäktige svarar för sin verksamhet endast inför riksdagen. Härigenom markeras riksgäldskontorets ställning som ett riksdagens organ.

Vad sedan gäller riksgäldskontorets uppgifter har kommittén funnit att nuvarande detaljrika bestämmelser bör ersättas med en mera allmän regel som på ett bättre sätt än hittills anger verksamhetens innehåll och inriktning. Huvuduppgiften är som nyss sagts att ta upp och förvalta lån till staten. Ändamålet härmed kan enligt kommittén uttryckas så att låneverksamheten skall vara ett led i den ekonomiska politiken. Kommittén föreslår alltså en bestämmelse av denna innebörd såsom en andra paragraf i instruktionen. I denna bör vidare utsägas att riksgäldskontoret också har till uppgift att i enlighet med riksdagens beslut ställa krediter till förfogande för statlig och även annan verksamhet samt rätt och skyldighet att ikläda staten garantier. Självfallet har kontoret även att vid behov infria sådana garantier. I paragrafen bör även anges att riksgäldskontoret har att utföra övriga uppdrag och åligganden som lämnas av riksdagen eller i förekommande fall av regeringen med riksdagens medgivande.

Såsom tidigare framgått föreslår kommittén att en rad bestämmelser i det nuvarande REGL helt utmönstras. Bland dem finns två paragrafer, 26 och 50 §§, i vilka upptagits vissa uppdrag som riksdagen givit fullmäktige, nämligen att ställa viss kredit till förfogande för vissa bolag resp. att förrätta vissa val. Det saknas enligt kommittén anledning att ta in dessa bestämmelser i den nya instruktionen. Dessa uppdrag kvarstår givetvis ändå.

Statsverkets inkomster är som känt mycket ojämnt fördelade inom budgetåret, vilket föranleder utgiftsöverskott på hösten, kulminerande under november–december, och inkomstöverskott framför allt i februari och maj. Härigenom uppkommer ibland stora kortfristiga lånebehov som huvudsakligen måste täckas genom skattkamarväxlar, dagslån och andra korta förbindelser. Ibland kan också uppkomma kortfristiga kassaöverskott, som riksgäldskontoret kan placera som dagslån eller i form av krediter på högst två månader på den svenska kreditmarknaden. En bestämmelse härom finns i det nuvarande REGL. Denna bör överföras med i sak oförändrat innehåll till en 3 § i den nya instruktionen.

Nuvarande REGL innehåller vissa bestämmelser om bokföringen av statsverkets inkomster och utgifter samt vad som skall iaktas i händelse av överskott resp. underskott i fråga om statsverkets checkräkning i riksbanken. Som närmare framgår av specialmotiveringen föreslås att dessa bestämmelser samlas i en paragraf – 4 § – med en utformning som bättre än hittills återspeglar den ordning som gäller enligt nämnda bestämmelser. I en särskild paragraf – 5 § – bör framgå att det åligger riksgäldskontoret att betala de anslag som bl. a. avser riksdagen och dess verk samt kostnader för statsskulden. I 6–8 §§ slutligen tas upp vissa frågor om framställningar till riksdagen och regeringen, om vissa revisionsuppgifter samt om avgivande av verksamhetsberättelse till riksdagen. Motsvarande bestämmelser finns i nuvarande REGL och föreslås med i sak oförändrat innehåll ingå i INSTR.

I nuvarande REGL finns en bestämmelse om rätt för riksgäldsfullmäktige att bevilja riksgäldskontorets gäldenärer ackord eller eftergift på deras skuld intill ett belopp av högst 10 000 kr. i varje särskilt fall. Enligt kommittén bör denna beloppsgräns höjas till högst 50 000 kr. vilket innebär en anpassning till vad som nu gäller enligt den s. k. avskrivningskungörelsen (SFS 1965: 921) som reglerar myndigheters rätt att efterge och avskriva vissa fordringar. Vidare bör i enlighet med vad som gäller enligt samma kungörelse möjlighet för fullmäktige införas att även avskriva fordringar. Kommittén hänvisar i dessa delar till vad som anförs i specialmotiveringen till 9 §. Slutligen bör, som också framgår av specialmotiveringen, REGL:s regler om inlösen av preskriberade obligationer m. m. utan ändring i sak överflyttas till den nya instruktionen. Dessa bestämmelser föreslås få sin plats i 10 §.

En viktig fråga är självfallet riksgäldskontorets ledningsfunktioner. Som

inledningsvis nämnts förvaltas kontoret av sju riksgäldsfullmäktige som väljs av riksdagen för den mandattid som gäller för riksdagen dvs. för närvarande högst tre år. Det är också riksdagen som utser en av fullmäktige att vara ordförande. Fullmäktige i sin tur väljer inom sig en vice ordförande för samma tid. Någon ändring av denna ordning föreslås inte.

Chef för riksgäldskontoret är riksgäldsdirektören, som utses av fullmäktige inom eller utom sig. Riksgäldsdirektörens mandattid har hittills varit tre år dvs. densamma som gällt för fullmäktige i övrigt. Kommittén har övervägt frågan om inte riksgäldsdirektörens mandatperiod bör kunna utsträckas eftersom hans ställning i allt väsentligt är densamma som för verkschefer i allmänhet inom statsförvaltningen. Enligt kommitténs slutsatser bör i detta avseende samma principer som gäller för t. ex. generaldirektörer vara vägledande. Detta innebär att kommittén föreslår en ändring i förhållande till vad som hittills gällt, nämligen att riksgäldsdirektören i fortsättningen bör kunna utses för en tid av högst sex år. Kommittén vill framhålla att om riksgäldsdirektören skulle utses inom fullmäktige finns möjlighet att anpassa mandattiden till samma tid som för övriga fullmäktige. Föreslagna bestämmelser har tagits in i 11 § i INSTR.

Kommittén vill erinra om att riksdagen i samband med behandlingen av riksgäldskontorets nya organisation våren 1979 (FiU 1978/79: 39) uttalade sig till förmån för en förstärkning av riksgäldskontorets ledning genom inrättande av en tjänst som vice riksgäldsdirektör. Kommittén ansluter sig till denna tanke och föreslår sålunda att i den nya instruktionen – 12 § – införs en bestämmelse om att som ersättare för riksgäldsdirektören skall finnas en vice riksgäldsdirektör. Denne bör i likhet med riksgäldsdirektören förordnas för en tid av högst sex år. Enligt kommittén får det ankomma på fullmäktige att närmare bestämma vice riksgäldsdirektörens ansvarsområde.

Vad gäller riksgäldskontorets ledningsfunktioner bör vidare enligt kommittén som hittills finnas ett arbetsutskott. Detta bör bestå av fullmäktiges ordförande, riksgäldsdirektören och en tredje ledamot, som fullmäktige utser inom sig. Arbetsutskottet bör inte vara ett beslutande organ utan ha till uppgift att bereda ärenden som fullmäktige hänvisar till detsamma. En bestämmelse om arbetsutskottet föreslås få sin plats i den nya instruktionen som en 13 §. Kommittén vill i sammanhanget erinra om att den föreslagna ordningen med ett beredande organ även tillämpas av riksdagens utskott.

Att riksgäldsdirektören under fullmäktige leder riksgäldskontorets verksamhet bör framgå av en särskild paragraf – 14 §. Av denna bör enligt kommittén vidare framgå kontorets organisation i stora drag. Härvidlag föreslås en bestämmelse om att inom riksgäldskontoret skall finnas en upplåningsenhet, en ekonomienhet, en garanti- och rättssenhet, en administrationsenhet samt en revisionsenhet. I 15 § slutligen lämnas vissa bestämmelser om personal m. m. vid kontoret.

En väsentlig fråga gäller ärendenas handläggning, dvs. vilka ärenden som ovillkorligen bör underställas fullmäktige och vilka ärenden som med fördel kan delegeras. I detta hänseende har kommittén i allt väsentligt följt den ordning som fastställts för centrala ämbetsverk inom statsförvaltningen. Kommitténs förslag innebär att av fullmäktige avgörs viktigare författningsfrågor, viktigare frågor om riksgäldskontorets organisation och arbetsformer, större frågor om upptagande av lån mot obligationer eller andra förbindelser, frågor om utfärdande av statlig garanti eller lämnande av annat statligt stöd som enligt riksdagens beslut skall prövas av riksgäldskontoret, frågor om villkor för rörliga krediter, anslagsfrågor och andra frågor av större ekonomisk betydelse samt personallfrågor av större betydelse.

Som hittills har gällt bör fullmäktige ha möjlighet att delegera beslutanderätten i vissa frågor till riksgäldsdirektören. I denna del föreslår kommittén att fullmäktige i den utsträckning förhållandena påkallar får uppdra åt riksgäldsdirektören att besluta i låne-, garanti- och kreditärenden samt i vissa andra frågor. Sådant bemyndigande för riksgäldsdirektören bör framgå av den av fullmäktige fastställda arbetsordningen eller av särskilt beslut som fullmäktige meddelar. Fullmäktige kan därvid bestämma att beslut som fattas med stöd av fullmäktiges bemyndiganden i efterhand skall anmälas för fullmäktige. Vidare bör möjlighet öppnas för riksgäldsdirektören att överlåta beslutanderätten i sådana ärenden, dock endast i den utsträckning fullmäktige medger. Nu berörda bestämmelser föreslås få sin plats i 16 §.

Regler om fullmäktiges beslutsförhet föreslås intagna i 17 § varvid vissa förenklingar i förhållande till nuvarande ordning bör komma till stånd. Enligt kommittén är det till fyllest att ha en regel som innebär att fullmäktige är beslutsföra när minst fem ledamöter är närvarande. Som fullmäktiges beslut skall gälla den mening som de flesta enar sig om, eller vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Enligt kommittén bör riksgäldsdirektören eller dennes ersättare vara skyldig att närvara vid fullmäktiges sammanträden. Han bör därvid ha rätt att delta i förhandlingarna och skall vara skyldig att anteckna eventuell skiljaktig mening till protokollet. Ärendena föredras av riksgäldsdirektören eller av annan tjänsteman som riksgäldsdirektören utser. Nu angivna regler föreslås intagna i 18 §. I enlighet med den praxis som nu råder bör, enligt kommittén, de ärenden som avser revision av riksgäldskontoret föredras av chefen för revisionsenheten.

I 19–23 §§ återfinns ett antal övriga bestämmelser vilka i allt väsentligt överensstämmer med motsvarande bestämmelser i REGL. Kommittén hänvisar i dessa delar till specialmotiveringen.

I 24 § föreslås en regel om besvär över fullmäktiges beslut som överensstämmer med nuvarande ordning. Bestämmelser härom finns intagna i besvärssadgan (RFS 1970: 3, senaste lydelse 1980: 3) för riksdagen och

dess verk. Enligt denna stadga får besvär föras över följande av fullmäktige fattade beslut, nämligen dels beslut som grundar sig på lagen (1977:600) om offentlig anställning m. m., dels beslut i frågor om utlämnande av allmän handling, m. m., och dels annat beslut som rör enskild person. Besvär över beslut prövas av riksdagens besvärsnämnd utom vad avser frågor om utlämnande av allmän handling, m. m., i vilka fall besvären prövas av regeringsrätten.

Såsom tidigare framhållits skall kommittén enligt direktiven även ta upp frågan om nuvarande besvärsordning vad gäller fullmäktiges beslut i ärenden om statligt stöd till varv och rederier. Därvidlag har kommittén att beakta näringsutskottets uttalanden i betänkande 1978/79: 17 (s. 42 och 43). I proposition 1978/79: 49 om vissa varvsfrågor hade regeringen under hänvisning till en framställning i ämnet från fullmäktige i riksgäldskontoret föreslagit att beslut av fullmäktige i ärenden om statligt stöd till varv och rederier skulle få överklagas hos regeringen.

Med anledning av förslaget uttalade utskottet bl. a. att konstitutionella skäl talade för att besvär över beslut av en myndighet som är underställd riksdagen prövades av ett besvärsorgan som riksdagen har utsett. Utskottet hänvisade även till att en översyn förestod av hur det statliga stödet till varv och rederier skulle handläggas i första instans. Innan den saken var avgjord saknades enligt utskottet en grundläggande förutsättning för en omprövning av besvärshörsbestämmelserna. På hemställan av utskottet beslöt riksdagen att avslå ifrågakvarande propositionsförslag.

Den av utskottet åsyftade utredningens förslag redovisades i en departementspromemoria (Ds I 1979: 8). Beträffande handläggningen av ärenden om statligt stöd till varv och rederier föreslog utredningen en uppdelning av beslutanderätten mellan nämnden för fartygskreditgarantier (FKN) och riksgäldskontoret. Således skulle FKN besluta om s. k. utfästelser om garanti, medan riksgäldskontoret skulle besluta om själva utfärdandet av garantier och beviljande av s. k. avskrivningslån.

Utredningen tog också upp frågan om besvärsordningen i ärenden om statligt stöd till varv och rederier. Med den kompetensfördelning mellan riksgäldskontoret och FKN i fråga om beslutanderätten i dessa ärenden som utredningen föreslagit fann utredningen det självklart att besvär över FKN:s beslut i utfästelseärenden skulle få anföras hos regeringen. Utredningen uttalade sig också i frågan om hos vem besvär över fullmäktiges beslut i ärenden om utfärdande av garanti skulle få anföras. Av framför allt konstitutionella skäl ansåg sig utredningen inte böra föreslå att besvär över sådana beslut skulle prövas av regeringen. Prövningen borde ligga kvar hos en av riksdagen underställd myndighet.

Utredningens uttalanden och förslag i fråga om besvärsordningen togs inte upp i proposition 1979/80: 165 om vissa varvsfrågor, m. m., och berördes inte heller av näringsutskottet i dess betänkande 1979/80: 69 med anledning av propositionen.

Kommittén har ingående prövat frågan om besvärssordningen i ärenden om utfärdande av statlig garanti eller lämnande av annat statligt stöd till varv och rederier. Ett sätt att lösa frågan skulle vara att slopa den nuvarande besvärsrätten i dylika ärenden. Det kan i detta sammanhang erinras om att besvär inte får anföras över beslut av exportkreditgarantinämnden i ärenden om utfärdande av statliga exportkreditgarantier. Mot ett slopande av besvärsrätten skulle å andra sidan tala att man i det svenska förvaltningsförfarandet i regel tillerkänner part rätt att anföra besvär över myndighets beslut. Det kan också pekas på att besvärsrätt föreligger i fråga om FKN:s beslut i utfästelseärenden.

Vid sina överväganden om besvärssordningen i ifrågavarande ärenden har kommittén beslutat att inte framlägga något förslag i frågan. Den bör bli föremål för ytterligare utredning innan den avgörs.

Slutligen har i INSTR tagits in bestämmelser om fullmäktiges ansvar m. m., vilka i sak överensstämmer med nuvarande regler.

Kommittén föreslår att INSTR skall träda i kraft den 1 juli 1981. Detta innebär att LRGK och REGL skall upphöra att gälla från nämnda dag.

3 Specialmotivering

Lag med instruktion för riksgäldskontoret (INSTR)

Inledande bestämmelse

1 § Riksgäldskontoret är den myndighet som avses i 9 kap. 10 § andra stycket regeringsformen.

Riksgäldskontoret förvaltas av sju fullmäktige som väljs av riksdagen. Fullmäktige svarar för sin verksamhet endast inför riksdagen.

Som redan framgått av den allmänna motiveringen har kommittén i en inledande bestämmelse tagit upp vissa centrala bestämmelser om riksgäldsfullmäktiges och riksgäldskontorets ställning.

Första stycket motsvarar 1 § i LRGK.

Andra stycket första punkten motsvarar 2 § 1 st. 1 p. i LRGK och 3 § 1 st. i REGL.

Andra stycket andra punkten motsvarar i stort sett 10 § 1 st. 2 p. i REGL. Närbesläktade är de bestämmelser i 2 § och 10 § 1 st. 1 p. i REGL, vilka stadgar att riksgäldskontoret inte får använda anslagna medel på annat sätt än riksdagen har bestämt och inte får åtlyda befallningar från annat organ än riksdagen. Dessa bestämmelser torde inte behövas vid sidan av den här föreslagna bestämmelsen och föreslås utgå.

12 § i LRGK finns en bestämmelse om att fullmäktige inte får utöva sina befogenheter på ockuperat område. Kommittén anser att detta stadgande kan undvaras.

Uppgifter

2 § Riksgäldskontoret bemyndigas att, på de villkor kontoret bestämmer, taga upp och förvalta lån till staten som ett led i den ekonomiska politiken. Kontoret har vidare till uppgift att i enlighet med riksdagens beslut ställa krediter till förfogande för statlig och annan verksamhet samt ikläda staten garantier. Kontoret har även att utföra övriga uppdrag och åligganden som riksgäldskontoret får av riksdagen eller av regeringen med riksdagens medgivande.

Såsom har framhållits i den allmänna motiveringen har kommittén funnit att det behövs en allmän regel som anger verksamhetens innehåll och inriktning. Regeln har intagits i 2 § och uttryckts så att "Riksgäldskontoret bemyndigas att, på de villkor kontoret bestämmer, taga upp och förvalta lån till staten som ett led i den ekonomiska politiken". Denna regel är avsedd att täcka vissa av de bestämmelser som nu finns i 1, 23, 25--30 och 32 §§ i REGL. I paragrafen bör vidare föreskrivas att kontoret skall ställa krediter till förfogande för statlig och annan verksamhet, en bestämmelse som saknar direkt motsvarighet i REGL. Bestämmelsen syftar på riksgäldskontorets tillhandahållande av krediter som rörelsekapital åt affärsverken, statliga myndigheter med uppdragsverksamhet och vissa statliga företag. Vidare bör i paragrafen ges bestämmelser om att kontoret i enlighet med riksdagens beslut skall ikläda staten garantier. Denna bestämmelse saknar motsvarighet i REGL. Riksgäldskontoret lämnar i dag garanti för lån till svenska varv och till rederier samt till vissa bolag m. m. Härutöver ställer riksgäldskontoret garantier avsedda att utgöra s. k. grundfonder för Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa, Sveriges Allmänna Hypoteksbank m. fl. Paragrafen innehåller slutligen en bestämmelse om att kontoret skall utföra de övriga uppdrag och åligganden som kontoret får av riksdagen eller av regeringen med riksdagens medgivande. Härmed avses bl. a. vissa administrativa uppgifter som riksgäldskontoret har att fullgöra i anslutning till de olika lönsparformerna. Vidare kan nämnas att fullmäktige utser ledamöter i partibidragsnämnden och att kontoret betalar ut partibidrag enligt nämndens beslut.

Slutligen har kommittén, som framgått av den allmänna motiveringen, ansett att bestämmelserna i 50 § i REGL angående vissa val kan anses ingå i "övriga uppdrag och åligganden".

Bestämmelsen i förevarande paragrafs tredje punkt motsvarar i stort 1 § e) i REGL men kommittén har ansett att bestämmelsen bör kompletteras så att den även täcker uppdrag som kontoret får av regeringen med riksdagens medgivande. Exempel på dylika uppdrag finns inom garantisystemet.

Kommittén anser vidare att följande paragrafer i REGL, som reglerar olika fullmäktige ålagda uppgifter, bör kunna utgå:

1 § b), c) och d) – ålderdomliga bestämmelser angående riksgäldskontorets befattning med vissa av riksdagens beslutade utgifter. Bestämmelserna härrör från den tid då av riksdagen utfärdade reglementen var mycket detaljerade.

8 § – ålderdomligt stadgande angående fullmäktiges vård av riksgäldskontoret.

3 § Riksgäldskontorets kontanta tillgångar skall, i den mån de inte behöver användas för utbetalningar, insättas på konto i riksbanken eller hos postgirot eller utlånas på den svenska kreditmarknaden i form av dagslån eller krediter på högst två månader.

Motsvarigheten till denna bestämmelse finns i 37 § i REGL. Bestämmelsen i 37 § om att de kontanta tillgångarna skall kunna placeras i lätt förytterliga valutor saknar aktualitet och bör enligt kommitténs mening utmönstras.

4 § Överskott på statsverkets checkräkning i riksbanken skall överföras till riksgäldskontorets checkräkning i riksbanken.

Uppstår underskott på statsverkets checkräkning åligger det riksgäldskontoret att täcka detta.

4 § motsvarar i sak 38 och 39 §§ i REGL. Paragrafen har emellertid omformulerats. Den närmare innebörden av i paragrafen omnämnda transaktioner är följande: Alla statsutgifter resp. statsinkomster utbetalas från resp. insätts på statsverkets checkräkning i riksbanken. Dagligen uppkommer antingen över- eller underskott på checkräkningen. Om underskott uppkommer överför riksgäldskontoret medel från sin checkräkning till statsverkets checkräkning och om överskott uppkommer förs medel över från statsverkets till riksgäldskontorets checkräkning. Riksgäldskontoret täcker ett eventuellt underskott genom upplåning medan ett eventuellt överskott medför en minskning av upplåningsbehovet. Några återbetalningsvillkor för de medel som överförs till statsverket fastställs således inte, varför bestämmelsen härom i 38 § i REGL inte upptagits i INSTR. I 39 § i REGL föreskrivs skyldighet för riksrevisionsverket att återgälda vad det erhållit från riksgäldskontoret. Denna bestämmelse har enligt kommitténs mening ej sin plats i riksgäldskontorets instruktion.

5 § Det åligger riksgäldskontoret att utbetala de anslag, som anvisas på statsbudgeten avseende riksdagen och dess verk samt kostnader för statskulden och sådana övriga anslag på statsbudgeten, som enligt särskilda beslut av riksdagen skall disponeras av riksgäldskontoret. Kontoret får i mån av behov lyfta nämnda anslag genom uttag från statsverkets checkräkning i riksbanken.

Paragrafen motsvarar 43 § i REGL. De ändringar som föreslås är föranledda av de riktlinjer för en modernisering av det statliga budgetsystemet som antogs av riksdagen hösten 1977 (prop. 1976/77:130, FiU 1977/78:1) och som började tillämpas budgetåret 1980/81. Reformen innebär bl. a. att drift- och kapitalbudgeterna sammanförts till en statsbudget för såväl drift- som investeringsutgifter och att de av riksgäldskontoret förvaltade kapital-

fonderna avskaffats. I förevarande paragraf har således i stället för termen "kapitalbudgeten" använts "statsbudgeten".

6 § Uppkommer under riksgäldskontorets verksamhet anledning att väcka fråga om författningsändring eller annan åtgärd från statens sida, får fullmäktige göra framställning i ämnet såväl till riksdagen som till regeringen.

Paragrafen motsvarar 1 a § i REGL.

7 § Fullmäktige svarar för att intern revision av riksgäldskontoret utövas. Vidare skall fullmäktige se till att intern revision av riksdagsförvaltningen i övrigt äger rum i enlighet med de bestämmelser (RFS 1968:8) om revision av riksdagsförvaltningen som riksdagen har meddelat.

Paragrafen, som har sin motsvarighet i 47 § i REGL, har ändrats så till vida att man nu direkt hänvisar till de i Bestämmelser (RFS 1968:8) om revision av riksdagsförvaltningen intagna reglerna om intern revision. Enligt dessa bestämmelser innefattar den interna revisionen inventering och kontroll av kassor och värdehandlingar, granskning av räkenskapshandlingar samt övervakning av att verksamheten bedrivs ändamålsenligt, ekonomiskt och i överensstämmelse med meddelade riktlinjer.

8 § Varje år före utgången av januari skall fullmäktige till riksdagen avge berättelse över sin verksamhet under det senaste kalenderåret.

Innehållet i detta lagrum har utan någon ändring i sak hämtats från 48 § i REGL.

Vidare finns i 49 § i REGL bestämmelser om fullmäktiges skyldighet att avge berättelse till riksdagens revisorer. Kommittén har övervägt om bestämmelsen behöver finnas kvar. Kommittén har under hand erfarit att bestämmelsen ej är erforderlig eftersom revisorernas verksamhet förändrats så till vida att deras granskning nu sker löpande under hela året.

Eftergift av fordringar, m. m.

9 § Efter prövning i varje särskilt fall får riksgäldskontoret avskriva fordringar samt – intill ett högsta belopp i varje särskilt fall av 50000 kronor – bevilja gäldenärer ackord eller eftergift på deras skuld eller biträda överenskommelse mellan gäldenär och hans fordringsägare om betalning av gäld. I övrigt får beslut av angivna slag inte fattas utan riksdagens särskilda medgivande.

Lagrummet har sin motsvarighet i 2 § 2 st. i REGL. Som redan framgått av den allmänna motiveringen föreslår kommittén att en bestämmelse som ger riksgäldskontoret möjlighet att avskriva fordringar oberoende av belopp införs i likhet med vad som enligt avskrivningskungörelsen gäller för bl. a. de s. k. bevakningsmyndigheterna, med vilka riksgäldskontoret bör

kunna jämföras i detta avseende. Beslut om avskrivning av fordran innebär inte någon ändring i gäldenärs betalningsskyldighet medan beslut om eftergift av fordran innebär att betalningsskyldigheten bortfaller. Kommittén föreslår vidare att den i REGL angivna beloppsgränsen för ackord och eftergift — 10 000 kr. — höjs till 50 000 kr. i enlighet med de ändringar som den 30 augusti 1979 gjordes i avskrivningskungörelsen.

10 § Om inte särskilda skäl talar däremot får riksgäldskontoret medge inlösen av obligationer och räntekuponger samt utbetalning av vinster på premieobligationslån, oaktat betalningsrätten förfallit på grund av preskription.

Paragrafen motsvarar närmast 33 § 2 st. i REGL. Den praxis som fullmäktige under lång tid tillämpat innebär att inlösen av preskriberade premieobligationer och vinster därå medges, om inte särskilda skäl föranleder annat. Enligt den nuvarande bestämmelsen krävs särskilda skäl för att inlösen skall medges. I förevarande paragraf har intagits en med praxis överensstämmande regel.

33 § 1 st. i REGL innehåller bestämmelser om obligationer och andra skuldförbindelser för vilka särskild preskriptionstid inte föreskrivits. Dessa bestämmelser kan utgå enär fullmäktige numera alltid fastställer sådan preskriptionstid.

Organisation

11 § Riksgäldsfullmäktige väljs för riksdagens valperiod. Statsråd får ej vara fullmäktig. Riksdagen väljer en av fullmäktige att vara ordförande. Fullmäktige väljer inom sig en vice ordförande.

Paragrafen motsvarar 2 § 1 st. 2–4 pp. och 2 st. i LRGK samt 3 § 2 st. 2 p. i REGL. Kommittén har ansett att bestämmelsen om att fullmäktig måste vara myndig är överflödig.

Kommittén har vidare ansett att bestämmelsen i 3 § 2 st. 1 p. i REGL om att ordföranden skall föra ordet är överflödig och kan utgå.

Även bestämmelserna i 4 och 5 §§ i REGL om suppleanter bör kunna utgå eftersom motsvarande bestämmelser finns i 7 kap. 8 och 9 §§ i riksdagsordningen.

12 § Fullmäktige utser för en tid av högst sex år en riksgäldsdirektör att vara chef för riksgäldskontoret och en vice riksgäldsdirektör att vara dennes ersättare.

När både riksgäldsdirektören och vice riksgäldsdirektören har förhinder fullgörs riksgäldsdirektörens åligganden av en tillfällig ersättare som riksgäldsdirektören utser.

Paragrafen motsvarar närmast 9 § 1. 1–3 st. i REGL.

I fråga om bestämmelserna i första stycket hänvisas främst till vad som anförts i den allmänna motiveringen. Kommittén har vidare ansett att

bestämmelsen i 9 § 1. 1 st. i REGL om att fullmäktige får utse riksgäldsdirektör "inom eller utom sig" är överflödig och kan utgå. Även fortsättningsvis skall dock möjligheten finnas för fullmäktige att utse riksgäldsdirektör inom sig. Föreskrifterna i samma stycke i REGL om att riksgäldsdirektör måste vara myndig och att han inte får vara statsråd kan enligt kommitténs mening utmönstras eftersom dessa villkor som sådana måste anses vara självklara.

I andra stycket har införts bestämmelser om en tillfällig ersättare. Enligt kommitténs mening bör denne kunna utses av riksgäldsdirektören.

13 § För beredning och rådgivning skall inom riksgäldskontoret finnas ett arbetsutskott bestående av fullmäktiges ordförande, riksgäldsdirektören och en tredje ledamot, som fullmäktige utser inom sig.

Paragrafen motsvarar i stort 9 § 2. 1 st. i REGL. Kommittén har efter övervägande inte funnit anledning föreslå någon ändring av arbetsutskottets nuvarande faktiska funktion som ett enbart beredande organ. Något behov av ett arbetsutskott med beslutandefunktion synes inte föreligga mot bakgrund av att relativt kort tid förflyter mellan fullmäktiges sammankomster.

Bestämmelsen i 9 § 2. 2 st. i REGL om riksgäldsdirektörens ersättares rätt att närvara vid arbetsutskottets sammanträden kan utgå under förutsättning att kommitténs förslag i 12 § ovan om inrättande av en tjänst som vice riksgäldsdirektör samt om tillfällig ersättare för riksgäldsdirektören genomförs.

14 § Riksgäldsdirektören leder under fullmäktige riksgäldskontorets verksamhet.

Inom riksgäldskontoret finns en upplåningsenhet, en ekonomienhet, en garanti- och rättsenhet, en administrationsenhet samt en revisionsenhet. Ärendenas fördelning mellan enheterna skall framgå av en av fullmäktige fastställd arbetsordning.

Paragrafens första stycke motsvarar 9 § 1. 4 st. 1 p. i REGL.

Med förebild i den inledningsvis omnämnda "modellinstruktionen" har i andra stycket angivits de enheter riksgäldskontoret består av sedan den år 1979 genomförda omorganisationen.

15 § Hos riksgäldskontoret finns personal enligt särskilda föreskrifter eller andra beslut som riksdagen eller fullmäktige meddelar.

Riksgäldskontoret får därutöver, i enlighet med fullmäktiges bestämmande, anlita utomstående för särskilda uppdrag.

Denna bestämmelse, som saknar motsvarighet i REGL, uttrycker den ordning som i dag gäller för riksgäldskontorets del.

Ärendenas handläggning**16 §** Av fullmäktige avgörs

1. viktigare författningsfrågor;
2. viktigare frågor om riksgäldskontorets organisation och arbetsformer;
3. frågor om upptagande av lån mot obligationer eller andra förbindelser;
4. frågor om utfärdande av statlig garanti eller lämnande av annat statligt stöd som enligt riksdagens beslut skall prövas av riksgäldskontoret;
5. frågor om villkor för rörliga krediter;
6. anslagsfrågor och andra frågor av större ekonomisk betydelse;
7. fråga om inrättande av tjänst samt om tillsättande av tjänst i lägst lönegrad F 13;
8. frågor om skiljande från tjänst eller uppdrag eller om disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning eller läkarundersökning;
9. övriga frågor som enligt denna lag skall avgöras av fullmäktige;
10. andra frågor som fullmäktige finner vara av större vikt eller som riksgäldsdirektören hänskjuter till fullmäktige.

Fullmäktige får i den utsträckning förhållandena påfordrar överlåta till riksgäldsdirektören rätten att besluta i ärenden som anges i första stycket 3, 4 och 5. Rätten för riksgäldsdirektören att besluta i dessa ärenden får, i den utsträckning fullmäktige medger, överlåtas till annan tjänsteman. Sådana bemyndiganden för riksgäldsdirektören skall framgå av en av fullmäktige fastställd arbetsordning eller genom ett särskilt fullmäktiges beslut. Fullmäktige kan bestämma att beslut som fattas med stöd av fullmäktiges bemyndiganden skall anmälas för fullmäktige.

Ärenden som inte skall avgöras av fullmäktige avgörs av riksgäldsdirektören ensam. I den mån sådana ärenden inte är av det slag att de behöver prövas av riksgäldsdirektören får de avgöras av annan tjänsteman i den omfattning som framgår av arbetsordningen eller särskilda beslut.

Denna paragraf, som i huvudsak motsvarar 13 § i REGL, reglerar var ärendena avgörs i riksgäldskontoret och i vilken omfattning beslutanderätten kan delegeras. Som framgått av den allmänna motiveringen föreslår kommittén att en bestämmelse införs som ger riksgäldsdirektören möjlighet att delegera beslutanderätten till annan tjänsteman om fullmäktige så medger. En dylik bestämmelse, vilken avser ärenden som anges i punkterna 3, 4 och 5 i första stycket, har intagits i andra stycket i paragrafen. Förteckningen över de ärenden fullmäktige skall avgöra har kompletterats med ytterligare två ärendetyper (punkt 1 angående viktigare författningsfrågor och punkt 5 angående villkor för rörliga krediter). I övrigt har vissa ändringar gjorts med "modellinstruktionen" som förebild. Slutligen har punkt 9 (motsvarar punkt 7 i 13 § i REGL) omformulerats.

17 § Fullmäktige är beslutsföra när minst fem ledamöter är närvarande. Som fullmäktiges beslut gäller den mening som de flesta enar sig om eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Paragrafens första punkt motsvarar närmast 16 § 1 st. 1 p. i REGL. Såsom har framförts i den allmänna motiveringen har kommittén ansett att

det är till fyllest med endast en beslutsförhetsregel innebärande att minst fem ledamöter skall vara närvarande för att beslut skall kunna fattas. Andra punkten i paragrafen motsvarar i princip 18 § i REGL.

Bestämmelserna om att fullmäktige skall avge sina röster till protokollet och om att skiljaktiga meningar skall sammanjämkas samt bestämmelsen om slutna omröstning har dock ansetts överflödiga, varför kommittén inte upptagit några motsvarande regler i INSTR.

18 § Riksgäldsdirektören skall närvara vid fullmäktiges sammanträden och får deltaga i förhandlingarna även om han inte är fullmäktig. Han skall låta anteckna skiljaktig mening till protokollet.

Ärendena föredras av riksgäldsdirektören eller av annan tjänsteman som riksgäldsdirektören utser.

Första stycket i paragrafen motsvarar 16 § 2 st. i REGL.

Andra stycket motsvarar 9 § 1. 4 st. 2 p. i REGL.

Kommittén har inte funnit anledning att i INSTR uppta någon bestämmelse om övriga tjänstemäns eventuella rätt att närvara vid fullmäktiges sammankomster. Denna närvarorätt kan fullmäktige själva besluta om.

Övriga bestämmelser

19 § Fullmäktige i riksgäldskontoret kan sammanträda med fullmäktige i riksbanken i frågor av gemensamt intresse. Vid dessa sammanträden krävs för beslut att minst fem av fullmäktige i vardera verket är närvarande. Omröstning skall därvid verkställas efter huvudtalet.

Innehållet i förevarande paragraf motsvarar 52 § i REGL. Förutom omformuleringar har dock gjorts ett tillägg som klarlägger att de båda grupperna av fullmäktige får sammanträda och besluta endast i frågor av gemensamt intresse.

20 § Fullmäktige kan föreskriva eller för särskilt fall besluta att endast den som är svensk medborgare får inneha eller utöva tjänst inom riksgäldskontoret.

Paragrafen motsvarar 54 § i REGL.

21 § Av stadgan (RFS 1978:7) om vissa medbestämmandeformer inom riksdagen och dess myndigheter följer att riksgäldskontorets befogenhet att besluta kan vara begränsad i vissa hänseenden.

Någon motsvarighet till denna bestämmelse finns ej i REGL. Den har sin förebild i "modellinstruktionen".

I medbestämmandeavtalet den 25 april 1978 för riksdagen och dess verks område samt i den i förevarande paragraf omnämnda stadgan finns regler om att arbetstagarorganisationerna i viss ordning kan ta över beslutanderätten i vissa frågor.

22 § Beträffande arvoden till fullmäktig och suppleant finns föreskrifter i arvodesstadgan (RFS 1979: 1) för riksdagen och dess organ.

Bestämmelsen motsvarar 20 § och 22 § 1 st. i REGL.

23 § För resor som fullmäktig företar för riksgäldskontorets räkning har han rätt till resekostnadsersättning, traktamente och annan ersättning enligt allmänna resereglementet eller, när det är fråga om utrikes resa, enligt utlandsresereglementet. Fullmäktig skall hänföras till reseklass A.

Fullmäktig som är ledamot av riksdagen har inte rätt till traktamente för deltagande i sammankomst i Stockholm med fullmäktige eller för annan förrättning eller annat uppdrag där för riksgäldskontorets räkning under tid då riksmöte pågår.

Vad som stadgas i denna paragraf skall även äga tillämpning på suppleant.

Denna paragraf motsvarar i princip 21 § och 22 § 2 st. i REGL. Bestämmelsen i 21 § om att resorna skall utgå från hemorten eller ort där offentligt uppdrag utförs bör enligt kommitténs mening kunna utgå eftersom motsvarande bestämmelser framgår av resereglementena.

Besvär

24 § Om besvär över beslut inom riksgäldskontoret föreskrivs i besvärstadgan (RFS 1970: 3) för riksdagen och dess verk.

Bestämmelsen motsvarar 19 § i REGL. Frågan om besvär över vissa beslut behandlas i den allmänna motiveringen.

Ansvarsbestämmelse

25 § Fullmäktig som riksdagen vägrar ansvarsfrihet är därmed skild från sitt uppdrag.

Åtal mot fullmäktig för brott, begånget i utövningen av uppdraget, får beslutas endast av finansutskottet.

Vad som sägs i andra stycket om fullmäktig gäller även riksgäldsdirektören om han ej är fullmäktig.

Denna bestämmelse motsvarar 3 § 1 och 2 st. i LRGK och 10 § 1 st. sista p. och 2 st. i REGL.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

Genom lagen upphävs dels lagen (SFS 1974: 568, RFS 1975: 7) om riksgäldskontoret, dels lagen (RFS 1975: 8) med reglemente för riksgäldskontoret, senaste lydelse RFS 1979: 11.

4 Förteckning över bestämmelser i REGL som kommittén anser bör kunna utmönstras

6 § Bestämmelser angående dels fullmäktiges och riksgäldsdirektörens skyldighet att vid riksgäldskontorets förvaltning rätta sig efter bl. a. rikets grundlagar, dels tystnadsplikt.

Såvitt gäller den förra delen av paragrafen behövs inga uttryckliga föreskrifter av denna art. Såvitt gäller den senare delen ersätts bestämmelsen om tystnadsplikt av bestämmelser i den nya sekretesslagen (SFS 1980: 100).

9 § 1. 5 st. Bestämmelse om att fullmäktige får utse ombud för låneförhandlingar. Kommittén anser att denna bestämmelse ej behöver upptas i INSTR eftersom det är fullmäktige obetaget att utse ombud även utan någon uttrycklig bestämmelse härom.

12 § Bestämmelse som bl. a. reglerar hur ofta fullmäktige skall sammanträda. Denna bestämmelse bör i stället lämpligen tas upp i arbetsordningen för riksgäldskontoret.

15 § Bestämmelsen i denna paragraf som säger att fullmäktige bör tillkännage om han inte kan infinna sig till en sammankomst anser kommittén vara överflödig.

16 § 3 st. Bestämmelse om riksgäldsdirektörens ersättares rätt att närvara vid sammankomsterna. Under förutsättning att kommitténs förslag i 12 § ovan, om inrättande av en tjänst som vice riksgäldsdirektör samt om en tillfällig ersättare för riksgäldsdirektören, genomförs kan bestämmelsen i 16 § 3 st. i REGL utgå.

17 § Bestämmelse om regeringens ombud i riksgäldskontoret. Bestämmelser angående regeringens ombud fanns i 1809 års regeringsform men har ej upptagits i nya regeringsformen eller i annan lag.

34 § Obsolet bestämmelse om fullmäktiges rätt att medge inlösen i riksgäldskontoret av obligationer som skulle infrias i utlandet.

35 § Bestämmelser angående statsskuldboken vilka kommittén anser bör föras över till arbetsordningen för riksgäldskontoret.

36 § Bestämmelser angående av riksgäldskontoret förvaltade kapitalfonder. Bestämmelserna saknar aktualitet eftersom fonderna är avskaffade genom budgetreformen (jämför vad ovan sagts i specialmotiveringen till 5 § i INSTR).

40 och 41 §§ Bestämmelser angående vilka inkomster som skall sättas in på riksgäldskontorets checkräkning i riksbanken. Kommittén anser att bestämmelserna är att betrakta som kamerala föreskrifter varför någon motsvarighet ej upptagits i INSTR.

42 § Bestämmelse angående redovisning av vissa till riksgäldskontoret inflytande inkomster, vilken kommittén anser vara överflödig.

44 § Bestämmelse om riksgäldskontorets skyldighet att utbetala medel som anvisas på kapitalbudgeten. Bestämmelsen saknar aktualitet i och

med budgetreformens genomförande (jämför vad ovan sagts i specialmotiveringen till 5 § i INSTR).

45 och 46 §§ Bestämmelser om riksgäldskontorets huvudbok resp. årsbok, vilka kommittén anser bör föras över till arbetsordningen för riksgäldskontoret.

53 § Bestämmelse om tjänst med lönegradsbeteckningen Fp. Bestämelsen bör enligt kommitténs mening kunna utgå enär den för närvarande endast avser tjänsten som riksgäldsdirektör vilken regleras i 12 § i INSTR.

Bilaga

RIKSGÄLDSKONTORET

PROTOKOLL

1981-03-17

Riksgäldskontoret

Ingmar Jansson

Birgitta Lindå

SACO/SR-föreningen
vid riksgäldskontoret

Per Ekström

ST-Riksgälden

Anna-Greta Ljunghorn

Gunnar Johanson

SF, avd 2203

Henrik Garphult

Ärende: Förhandling enligt 11 § MBL angående förslag till lag med instruktion för riksgäldskontoret.

1 §

Det antecknas att riksgäldskontoret kallat till förhandling i ärendet 1981-03-09 och att underlaget överlämnats till organisationerna samma dag.

2 §

Till justeringsmän utses Ingmar Jansson, Per Ekström, Gunnar Johanson och Henrik Garphult. Till sekreterare utses Birgitta Lindå.

3 §

Det antecknas att myndigheten inte har befogenhet att sluta kollektivavtal i den fråga förhandlingen avser.

4 §

Riksgäldskontoret anmäler att fullmäktige i princip anslutit sig till det nu framlagda förslaget med förbehåll för de nu inledda MBL-förhandlingarna.

5 §

SACO/SR-föreningen vid riksgäldskontoret förklarar sig inte ha något att erinra mot framlagt förslag.

6 §

ST-Riksgälden och SF avd 2203 anmäler att organisationerna haft alltför kort tid att granska förslaget. Organisationerna har därför svårt att ta ställning i ärendet.

ST-Riksgälden anför vidare att det är anmärkningsvärt att organisationerna ej erhöll materialet i samband med den internremiss som genomfördes tidigare i år.

7 §

Riksgäldskontoret beklagar förhållandet att organisationerna ej fick ta del av underlaget i samband med internremissen.

8 §

ST—Riksgälden framlägger sina yrkanden:

- a) 12 § mandatperioden för riksgäldsdirektören bör ej förlängas till att kunna omfatta högst sex år.

Skälen som anförs för en sådan ändring anser ST-Riksgälden sig ej kunna dela.

- b) 14 § i andra stycket bör följande tillägg

införas: I övrigt regleras arbetsfördelningen i en av fullmäktige fastställd arbetsordning.

- c) 16 § punkt 7 fullmäktige bör tillsätta tjänst i lägst lönegrad F 18.

Tillsättande av tjänst under F 18 bör beslutas av riksgäldsdirektören eller den han förordnar. Fullmäktige bör befrias från dessa arbetsuppgifter samtidigt som ansvaret i dessa ärenden bör kunna delegeras i organisationen.

9 §

Riksgäldskontoret redovisar sitt ställningstagande till ST-Riksgäldens yrkanden:

Riksgäldskontoret biträder yrkandet under punkt b) ovan men finner sig inte kunna biträda yrkandena under punkterna a) och c).

10 §

Parterna enas om att förklara förhandlingen avslutad denna dag.

11 §

Protokollet från förhandlingen skall biläggas förslaget till lag med instruktion för riksgäldskontoret när det överlämnas till riksdagen.

12 §

Protokollet har upprättats i fyra exemplar varav vardera part erhåller var sitt.

Vid protokollet

Birgitta Lindå

Justeras

Riksgäldskontoret

Ingmar Jansson

SACO/SR-föreningen vid riksgäldskontoret
Per Ekström

ST-Riksgälden
Gunnar Johanson

SF, avd 2203
Henrik Garphult

